

ÇOKKÜLTÜRLÜ ORTAÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN YÖNETİM - ÖĞRETİM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ*

Habib HAMURCU**

Eray DEMİRÇELİK***

Özet

Farklı kültürel değerleri tanıma, farklılıkları hoş görme ve çokkültürlü eğitim anlayışı günümüz eğitim sistemlerinde öne çıkan kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de çokkültürlü eğitimin verildiği kurumlardan biri olan Mustafa Germirli İmam Hatip Lisesi yönetici ve öğretmenlerinin yönetim ve öğretim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada 2011-2012 öğretim yılında M. Germirli İmam Hatip Lisesinde çalışan ve ses kaydı yapılmasını kabul eden beş idareci ve 11 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yoluyla elde edilen nitel veriler betimsel analize ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada; okulun fiziki şartları, uygulanan eğitim programları ve iletişim alanları, okul yönetici ve öğretmenlerinin karşılaştığı başlıca güçlükler olarak bulunmuştur. Problem alanlarıyla ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çokkültürlülük, çokkültürlü eğitim, çokkültürlü öğretim, kültürel farklılık, öğretmen yeterlilikleri

Giriş

Okullar, formel eğitimin verildiği sadece bilgi aktarmakla kalmayıp, insanın toplumsallaşmasına da etki eden önemli kurumlardır. Okulların etkililiğinin ve kalitesinin artırılması toplumsal gelişme ve kalkınma açısından da önemlidir. Okul yöneticilerinin, örgütsel kaynakları etkili ve yararlı şekilde kullanmaları kaliteli ve etkili bir okul için gereklidir (Daft, 1994). Okulların verimli ve başarılı olabilmeleri için karar verme, planlama, örgütlenme, eşgüdüm, iletişim ve değerlendirmeden (Aydn,

* Bu çalışma, ikinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir. Çalışma 12. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresinde sunulmuştur (04.09.2014 Kazan /Tataristan)

** Yrd. Doç. Dr.; Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Dan. ve Rehb. Bölümü Kayseri

*** Öğretmen. Ahmet Erdem Ticaret Meslek Lisesi, Kayseri

2000; Bursalıoğlu, 1997) oluşan yönetim süreçlerinin etkili uygulanması gereklidir. Her alanda hızlı bir şekilde yaşanan değişim ve dönüşümler toplumların okullardan beklentilerini de değiştirmektedir. Farklı kültürel çeşitlilik barındıran toplumlarda bu durum daha belirgin görülmektedir. Günümüzde birçok okul, geçmiş neslin hayal bile edemeyeceği bir kültürel çeşitlilik içermektedir (Pewawardy, 2003). Toplumsal yapılarda meydana gelen hızlı gelişmeler, hem örgütlerin yapısının, hem de personelin görev ve rollerinin önemli ölçüde değişmesine yol açmıştır. Sosyal değişimin odak noktasında bulunan eğitim kurumları ve yöneticileri de bu hızlı değişimden etkilenmektedir.

Kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin getirdiği toplumsal değişim, tüm dünya insanlarını geçmişten çok daha hızlı bir biçimde birbirine yaklaştırmaktadır. Geçmişte birçok olumsuzluklar yaşayan insanlık, bugün birlikte bir arada sorunsuz yaşamının yollarını aramakta, eğitimden siyasete kadar her alanda çeşitli modeller geliştirmektedir. İnsanlar arasındaki benzerlikleri merkeze alan modern düşüncenin evrenselci paradigması yerine günümüzde farklılıklar üzerine vurgu yapan eğilimler ön plana çıkmaktadır. Farklılıkların kabul görmesinin bir sonucu olarak farklı etnik, kültürel, dini grupların bir arada yaşadıkları bir toplum tasarımı olarak şekillenen çokkültürlülük politikaları etkin olmaktadır (Kaymakcan, 2006).

Çokkültürlülük, yaş, cinsel yönelim, engelli olma, sosyal sınıf, etnik köken, din, dil ve kültürel özelliklerin bir arada yaşamasıdır (APA, 2002). Kymlicka'ya (1998) göre çokkültürlü kavramı, çeşitli nedenlerle egemen toplumdan dışlanmış ya da kenara itilmiş etnik olmayan çok çeşitli sosyal grupları içine alan bir anlamda kullanılmaktadır. Çokkültürlü yapı, grup kimliği toplumdaki diğer tüm topluluklar tarafından kabul edilmeye ek olarak, fırsat eşitliği isteyen etnik azınlıklar çeşitliliğidir (Cohen, 1980). Çokkültürlülük bir farklılıklar bütünü olarak algılanırken, kültürel etkileşimi de farklılıklar arasındaki ilişkiler olarak görmek, çağdaş toplumların karakteristik bir özelliği haline gelmektedir (Kostova, 2009).

Çokkültürlü eğitim, farklılıklara değer veren, sürekli değişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, ilgili tüm kişilerin kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunan programlar geliştirmek ve tüm grupların güçlendirilmesi için bir okul çeşitliliği düzenli yönetmek olarak tanımlanabilir (Gorski, 2010). Birçok eğitimci, farklı kültürlerle ait konuları, eğitim programının içerisine yerleştirerek çokkültürlü eğitime yönelik gelişimi desteklemektedir (Aldridge vd., 2000). Çokkültürlü yapıya sahip ülkelerde, farklı etnik kökenlere sahip öğrencilerin, kendi kültür ve deneyimlerine uygun öğrenme-öğretme ortamları üzerine birçok araştırma yapılmaktadır (Au vd., 1994; Foster, 1995; Gay, 2000; Hollins, 1996; Irvine, 1990; Irvine vd, 2001; Kleinfeld, 1975; Klineberg vd, 1979; Ladson vd., 1994, 1995; Sheets vd., 2000; Ware, 2006). Gelişmiş ülkeler eğitimle ilgili sorunlarına çözümler üretirken, çokkültürlü eğitim çalışmalarında da yer vermektedirler (Cirik, 2008).

Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak çokkültürlü eğitim ve 'çokkültürlülük' kavramları, Türkiye'de de son yıllarda akademisyenler ve araştırmacılar tarafın-

dan ele alınmaya başlanmıştır (Altaş, 2003; Barın, 2011; Başbay vd., 2009; Başbay vd., 2011; Cirik, 2008; Çötök, 2010; Erzurumlu, 2008; Esen, 2009; Güleç, 2003; Yakışır, 2009). Türkiye'nin son dönemde bölgesinde ve dünyada artan önemi, eğitim alanında da yapılmak istenen değişim ve yeniliklerde kendini göstermektedir. Çokkültürlü bir eğitim politikamızın olmayışı, yurtdışından gelerek Türkiye'de lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim görmek isteyen öğrenci sayısı her geçen gün artması bu alanda yapılan çalışmaların önemini bir kat daha artırmaktadır.

2006-2007 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (DOGM) ile Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) arasında imzalanan protokol kapsamında, aralarında Nijerya, Gana, Kamerun, Togo, Ekvator, Senegal, Mali, Bosna Hersek, Arnavutluk, Kosova, Makedonya'nın bulunduğu pek çok ülkeden seçilen ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler yatılı olarak Türkiye'de Kayseri Mustafa Germirli İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmeye başlamıştır (MEB, 2012, 58). Projeye Müslümanların yaşadığı birçok ülkenin din görevlisi ihtiyaçlarının karşılanması, bu ülkeler ile Türkiye arasında sağlam, kalıcı bir diyalogun ve dostluk köprüsünün oluşturulması amaçlanmaktadır. İlk olarak Kayseri M. Germirli İmam Hatip Lisesinde başlatılan proje, İstanbul ve Konya illerinden iki okulunda projeye dâhil edilmesiyle halen üç okulda sürdürülmektedir. Türkiye'de eğitim görmeye hak kazanan öğrencilerin gidiş-geliş yol masrafları ve bursları Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) tarafından karşılanırken, eğitim hizmetini Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (DOGM) karşılamaktadır.

Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda dünya arenasında önemli roller üstlenmesine vesile olabilecek bu tür projelerin başarıyla sonuçlandırılması ülkemiz açısından çok önemlidir. Ülkemizde açılan bu tür okulların gelecek yıllarda sayılarının artacağı düşünüldüğünde, bu okulların araştırmacılar tarafından her yönden incelenmesi, güçlü ve zayıf yönlerinin bilimsel bulgularla ortaya konulması, verilen eğitimin nitelik ve niceliği açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile çokkültürlü ortaöğretim okulunda görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlerin, yönetim ve öğretim sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Çokkültürlü ortaöğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, yönetim ve öğretim sürecinde karşılaştığı güçlüklerin tespitine yönelik gerçekleştirilen araştırma nitel araştırmaya dayalı olgubilim modeline göre desenlenmiştir. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 72-75). Çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, kendileriyle görüşülen kişilerin hepsine soruların aynı sırayla sorulduğu

ve görüşülen kişilerin soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verildiği bir görüşme şeklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006,120). Yarı yapılandırılmış görüşme şekli, tam yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme tekniğine göre temel başlıklar altında farklı sorularla konunun incelenmesine ve yeni fikirlere ulaşılmasında daha etkin bir yöntem olarak görülmektedir (Sharan, 2013,88).

Çalışmanın Katılımcıları

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Alanda yapılacak gözlemler ve görüşmeler sonucu çalışma grubu belirlenir. Bu tür çalışmalar, uzun görüşmeler gerektirdiğinden çalışma grubunun sınırlı kalması doğaldır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Çalışma grubu oluşturulurken, ses kaydı ile görüşme yapmayı kabul edenler seçilmiştir. Katılımcıların, cinsiyet, görev-unvan ve öğrenim durumuna göre dağılımı Tablo 1’de incelenmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Cinsiyet, Görev-Unvan ve Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (n=16)

<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>Görev-Unvan</i>	<i>n</i>	<i>Öğrenim durumu</i>	<i>n</i>
<i>Kadın</i>	2	<i>Müdür</i>	1	<i>Lisans</i>	12
<i>Erkek</i>	14	<i>Müdür Yrd.</i>	4	<i>Yüksek Lisans</i>	2
		<i>Öğretmen</i>	11	<i>Doktora</i>	2

Araştırmanın katılımcıları, 2011-2012 öğretim yılında M. Germirli İmam Hatip Lisesinde çalışan beş yönetici ve 11 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların ikisi (% 12,5) bayan, 14’ü (% 87,5) erkektir.

Katılımcıların okuldaki çalışma süreleri ve yaşlarına göre dağılımı Tablo 2’de incelenmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Çalışma Süresi ve Yaş Durumuna Göre Dağılımı (n=16)

<i>Okuldaki Çalışma Süresi</i>	<i>n</i>	<i>Yaş</i>	<i>n</i>
<i>0-3 Yıl</i>	8	<i>30-35</i>	5
<i>4-6 Yıl</i>	7	<i>36-40</i>	3
<i>7 yıl ve üstü</i>	1	<i>41-45</i>	4
		<i>46-50</i>	2
		<i>51 ve üstü</i>	2

Katılımcıların okuldaki çalışma sürelerine bakıldığında, sekizinin (% 50) 0-3 yıl, yedisinin (% 43,7) 4-6 yıl, bir katılımcının ise yedi yıl ve üstüdür.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu bizzat araştırmacı tarafından okula gidilerek uygulanmıştır. Katılımcı grupta yer alan idareci ve öğretmenlerle ile yapılan görüşmeler ortalama 25 dakika sürmüş ve toplamda yaklaşık 406 dakika süren mülakat yapılmıştır. Görüşmeler, 2012 yılı şubat ve mart aylarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma güvenilirliğini artırmak amacıyla tüm görüşmeler kayıt altına alınmış ve tüm süreçler ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan görüşme formu çerçevesinde alınan görüşlerle ilgili betimsel analiz uygulanmıştır. Okul yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerinden birebir alıntılar yapılırken K1, K2,... kodlama sistemi kullanılmıştır.

Bulgular

1. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Çokkültürlülük Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular: Okul yönetici ve öğretmenlerinin çokkültürlülük hakkındaki düşüncelerine ilişkin bulgular; çokkültürlülük ile ilgili eğitim almadıkları, öğrencilerin farklı kültürlerden gelmesini nasıl değerlendirdikleri, farklılıklar sebebiyle hangi problemlerle karşılaştıkları ve farklı kültürlerden gelen öğrencileri idare etme konusunda kendilerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin dört kategoride incelenmiştir.

1.a. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitim İle İlgili Görüşleri: Katılımcıların çokkültürlülük ile ilgili olarak herhangi bir eğitim aldınz mı sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, birinci sırada bu konuda bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bununla ilgili olarak “ *Başlangıçtan bugüne kendi gayretlerimizle, kendi araştırmalarımızla, deneme-yanılma yoluyla öğrendik. Böyle bir eğitimin öncelikle bu tür okullarda görev alacak öğretmenlere verilmesi iyi olur. Öğretmenlerimizin bu konudaki alt yapı ve donanımı iyi olursa kalitenin artacağına inanıyorum.*” (K15) şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılar tarafından ikinci sırada çokkültürlülük hakkında eğitim almayı istediklerini fakat bu konuda eğitim veren herhangi bir kurumun olmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir katılımcı, “*Türkiye de böyle bir eğitim veren kurum yok. Bu tamamen tecrübeyle elde edilen bir durum, diğer arkadaşlar gibi bende zamanla çocuklardan ve arkadaşların tecrübelerinden yararlanarak bugünkü birikimlerime ulaştım.*” (K1) şeklinde görüş bildirmiştir. Başka bir katılımcı da “ *Bu alanda ne özelde, ne de devlet kanalıyla kurs, seminer ya da panel benzeri bir paylaşımın olduğunu düşünmüyorum. Yeni bir kavram olduğu için, ülkemizde herhangi bir çalışma yok diye biliyorum. Bizler burada öğrencilerden öğrendiklerimizle kendimizi geliştiriyoruz. Uluslararası öğrencilerin sayısı gittikçe artmakta, bu öğrencilerin adaptasyonu konusunda Yunus Emre Enstitülerinin çalışmaları olduğunu biliyorum. Ortaöğretim düzeyinde adaptasyon konusunda bizim okulumuzda bu konuda lokomotif olabilir.*” (K9) şeklinde görüş belirtmiştir.

1.b. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Öğrencilerin Farklı Kültürlerden Gelmesiyle İlgili Görüşleri: Öğrencilerin farklı kültürlerden gelmesinin hem olumlu hem de olumsuz yanları olduğu katılımcılar tarafından birinci sırada ifade edilmiştir. Bu konuda bir katılımcı “ *Olumlu yanlarından başlamak gerekirse değişik ülkelerden gelen birçok insanın bir merkezde aynı ideale hizmet için toplanmaları bence çok anlamlı bir konu. Tabii bunun alt yapısının da hazır olması gerekiyor. Olumsuz yanları ise çokkültürlülüğü kaynaştırmak epeyce bir zaman ve emek gerektiriyor. Farklı kültürlerin adaptasyonu için fedakârlık gerekiyor.*” (K1) şeklinde görüş belirtmiştir. Bir başka katılımcı da, “*Her ülke kendi güzelliklerini anlatsa 45 farklı güzellik öğrenmiş oluyoruz. En olumlu yanı bence değişik güzellikleri tanımamız. Olumsuz yanları ise, dil bilmeme sorunu özellikle 9. Sınıflarda otur kelimesini birkaç farklı dilde söylemek gerekiyor. Bir de ülkeler arasında kabilecilik zihniyeti oluşuyor. Herhangi bir öğrenciye bir şey olsa haklı ya da haksız olduğuna bakılmaksızın o ülkenin çocukları birbirlerini destekliyor. İlk yıllarda daha çok karşılaştığımız bu durumu son zamanlarda aşmaya başladık.*”(K12) şeklinde görüş belirtmiştir.

Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin öğretmenlere karşı tutum ve davranışlarındaki farklılıkları vurgulayan bir katılımcı şunları söylemiştir: “*Endonezya’dan gelmiş bir çocuğun karşınızdaki duruşu ile Avrupa’daki bir ülkeden gelen bir çocuğun duruşu arasında büyük farklılıklar var. Afrika ve Balkanlardan gelen bir öğrenci için bahçedeki bir bankta büyüklerinin karşısında yatması sorun olmazken, Asya’dan gelen öğrenciler için ise durum tamamen farklı, büyüklerinin karşısında arkasına bile yaslanmaktan çekiniyorlar. Tüm bu farklılıklar bu okulda bir potada eriyerek ortak bir davranış sergilemeye başlamaları gerçekten çok güzel.*”(K3).

Çok farklı kültürleri bir arada tutmanın kaos oluşturduğunu, birbirine yakın bölgelerden öğrencilerinin eğitilmesinin daha faydalı olacağını düşündüğünü belirten bir katılımcı şunları söylemiştir: “*Çok farklı ülkelerden öğrencilerin bir araya gelmesi bence kaos oluşturuyor. Çabuk verim alma ve ders üretkenliği kaybediliyor. Bu okulda öğretmenlik yapmak gerçekten çok zor. Öğrenciler ortak belirli bölgelerden, örneğin Asya grubu, Afrika Grubu gibi gelse sanırım eğitim öğretim açısından daha başarılı olur.*”(K11).

1.c. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Öğrencilerle Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri: Okul yönetici ve öğretmenlerinin, öğrencilerin farklı kültürlerden gelmesi sebebiyle ortaya çıkan problemler nelerdir, sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde birinci sırada dil probleminin olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda bir katılımcı, “*Kendi ülkemizde bile çok farklı kültürlerin bulunduğu bölgeler nasıl sıkıntılar oluyorsa, burada dünyanın her yerinden gelmiş gençler arasında da zaman zaman problemler oluyor. Özellikle birbirlerini anlayana kadar uyum problemi ve dil problemi oluyor. Davranış farklılıkları olan genç nüfusu bir arada tutmaya çalışıyoruz. Onlara hoşgörünün önemini anlatıyoruz. Birbirlerini kırmadan uygun bir dille konuşmanın önemini anlatıyoruz. Gençlerin hızla Türkçeyi öğrenmeleri aralarındaki yanlış anlamaların da önüne geçiyor.*”(K10) şeklinde görüş bildirmiştir.

Katılımcılar, ikinci olarak yemek problemi yaşadığını belirtmişlerdir. Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin ‘Türk mutfağına’ alışmakta zorlandıklarını ifade eden bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Farklı kültürden gelen öğrencilere*

yemek çıkarmak gerçekten zor. Biz bu sorunu zaman içerisinde deneme yanılma yoluyla çözmeye çalıştık. Öğrencilerin görüşlerine başvurarak bütçe imkânları ölçüsünde sorunun üstesinden gelmeye çalıştık. Güney Asya'dan bir çocuğun balık yemeğini 'sizin burada çay pasta nasıl yenirse, biz de de balık öyledir. Her an tüketilir.' veya Gürcistanlı bir çocuk 'Kayseri Manti' her hafta çüksün derken diğerleri hiç çıkmasın diyebiliyor. MEB kahvaltılarda sağlıklı beslenmeyi özendirme için çorba çıkartılmasını tavsiye ederken, bizde kalan çocuklar kahvaltıda çorba yemeyi sevmediklerini, onun yerine çikolata ya da reçel, bal gibi ürünleri istediklerini söylediler. Cuma günleri öğrencilerin istekleri doğrultusunda genelinin sevdiği yemeklerden çıkarmaya gayret ediyoruz."(K5). Bir başka katılımcı ise "Pansiyonda yemek problemi vardı. Et ve pilavda herkes mutlu onun dışındaki yemeklerde sıkıntı oluyor. Ayrana şeker, çaya tuz atıp içen öğrencilerimiz var. Hepsini bir potada eritmeye çalışıyoruz."(K3) şeklinde görüş belirtmiştir.

Katılımcılar, üçüncü olarak uyum problemi olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda bir katılımcı, "Afrikalı çocukların akşam yatarken vücutlarına bir krem sürme alışkanlıkları var. Ağır kokusu olan bu kremden dolayı gerek oda arkadaşlarından gerekse nöbetçi öğretmen arkadaşlardan bazı serzenişler oldu. Çocukların bu durumu kabullenmeleri sanırım yaşları gereği daha kolay olabiliyor. Zamanla bir birlerine alışıyor ve rahatsız olmuyorlar."(K5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Ortaya çıkan sorunların çözümünde önce diyalog yöntemini kullandıklarını ve kişilerin birbirlerine karşı saygılı olması gerekliliğini ifade eden bir katılımcı şunları söylemiştir: "Sorunlarımızı öncelikle diyalog ile çözmeye çalışıyoruz. Biz burada saygı önemsiyoruz. Bütün uğraşmalarımıza rağmen bir düzelmeye olmazsa eğitimine ülkesinde devam ediyor. Biz burada ülkemizin imkânlarıyla en iyi hizmeti vermeye çalışıyoruz ve çocuktan bu hizmeti hak etmesini istiyoruz. Herhangi bir sebepten okulumuzdan ayrılan öğrencinin velisinden imzalı bir belge fakslamasını istiyoruz. Veli öğrencisinin yol masraflarını da gönderiyor. Okuldan ilişkisini öyle kesiyoruz. Diyanet Vakfı ile imzalanan protokol gereği, okuldan ayrılan bir öğrencininin yol parasını biz ödemiyoruz."(K2).

1.d. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Farklı Kültürlerden Gelen Öğrencileri İdare Etmekle İlgili Görüşleri : Katılımcılara farklı kültürlerden gelen öğrencileri idare etme konusunda kendinizi yeterli bilgi ve donanuma sahip hissediyor musunuz sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, birinci sırada kendimi yeterli hissetmiyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan bazıları şunları söylemişlerdir: "Bu soruya evet ya da hayır demek de yetersiz. Her yıl farklı ülkelerden öğrenciler geliyor. Yeni bir ülkeden öğrenci geldiği zaman o ülkeyi ve kültürünü tanımaya çalışıyoruz."(K1), "Hiçbir zaman yeterli olamayız. Hiç kimse yeterli olamaz. Öncelikle İngilizce ve Arapça gibi dilleri iyi bilmek gerekiyor."(K3), "İlk geldiğimizde bu konuda çekincelerimiz vardı. Ama zamanla alıştık."(K6).

Kültürel farklılıklara karşı saygılı olmanın ve sürekli değişim ve gelişimlere açık bir yapıda olmanın önemini belirten bir katılımcı şunları söylemiştir: "Kültürel farklılıklara karşı toleranslı bir kişiyim, bu noktada bir sıkıntı yaşamıyorum. Öğretim metodları noktasında ise farklı gruplara ders anlatmaya yönelik bir eğitim almadım. Benzer kurs ve eğitimler ile ilgili yazıları yabancı literatürden takip ediyorum."(K9).

2. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okulun Mevcut Durumunu Çokkültürlü Eğitim Açısından Nasıl Değerlendirdiklerine İlişkin Bulgular: Okul yönetici ve öğretmenlerinin, okulun mevcut durumunu çokkültürlü eğitim açısından nasıl değerlendirdikleri sorusuna bütün katılımcılar okul pansiyonunun yetersiz olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcı *“Derslik olarak yeterli. Pansiyon ve sportif faaliyetler yetersiz. Kapalı bir spor salonu olsa daha iyi olur. 10 kişinin bir koşu kalması, sıcak suyun bazen yeterli olmaması, yemek sırasında bazen 30 dk. sıra bekleyen öğrenciler var. Bu şartlar düzeltilmeli.”*(K8) şeklinde görüş belirtmiştir.

Bu projenin anlam ve amaç açısından çok önemli bir proje olmasına rağmen devlet imkânlarının yeterince kullanılmadığının ve projenin sahipsiz bırakıldığının, burada okuyan öğrencilerin her açıdan mutlu edilmesi gerekliliğinin üzerinde duran bir katılımcı ise *“Bu proje çok büyük ve önemli bir proje. Ama bana göre projeyi devlet göz ardı ediyor. Sahipsiz bırakıyor. Çocuğün 2-3 kişilik odalarda doktorunun, psikoloğunun olduğu daha iyi şartlarda yemek yiyebileceği ortamlar sağlanmalı. Çocuklar için yeterli sosyal aktivite yok. Bu çocukların ‘Türk Dostu’ olması böyle imkânlarla mı sağlanacak. Çocukların imkânı olsa birçoğu bırakıp kaçacak. Fiziki şartlar düzeltilmeli.”*(K7) şeklinde görüş belirtmiştir.

3. Çokkültürlü Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Hizmetlerinde Karşılaştığı Güçlüklere İlişkin Bulgular: Katılımcıların cevapları analiz edildiğinde, okul yönetici ve öğretmenlerinin eğitim öğretim hizmetlerinde karşılaştığı güçlüklere ilişkin bulgular; bu okulda çalışmanın diğer okullardan farklı yanları, okulda sıklıkla karşılaşılan sorunlar, eğitim programını uygulamada karşılaşılan sorunlar, eğitim sürecini geliştirmek ve karşılaşılan sorunları çözmek için gösterilen faaliyetler ve aynı tür okullarda görev almak isteyen öğretmenlere yönelik tavsiyeler olmak üzere beş kategoride incelenmiştir.

3.a. Bu Tür Bir Okulda Çalışmayla İlgili Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri: Bu okulda yöneticilik ve öğretmenlik yapmanın diğer okullardan farklı yanları var mıdır sorusuna katılımcıların tamamı, bu okulda yöneticilik ve öğretmenlik yapmanın diğer okullardan farklı yanları olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu okulda çalışmanın diğer okullara göre daha zor olduğunu ve daha yorucu olduğunu ifade etmişlerdir. Bir katılımcı *“Bu durum belki kişiye göre değişebilir. Ben bu okulda olmaktan çok memnunum. Diğer okullara göre çalışma şartlarının daha yorucu olduğunu düşünüyorum. Tüm öğrencilerin problemleri ile ilgilenmek zorunda kalıyoruz.”*(K1) şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer bir katılımcı ise *“Bu okulda çalışmak oldukça zor. 30 yıllık öğretmenim 28 yılda çektiğim çileyi burada 2 yılda çektim. Çocukla ilgili bir sorun olduğunda kime anlatacağın çocukların anne-babası yok.”*(K7) şeklinde görüş belirtmiştir.

Okulun özel durumu itibariyle öğrencilerin ailelerinden uzun süre ayrı kaldıklarını ve okulun adeta bir aileye dönüştüğünü belirten bir katılımcı şunları söylemiştir: *“Diğer okullardan en önemli farkı herhangi bir pansiyonlu okulda öğrenciler haftada, 10 günde, bilemediniz ayda bir aileleri ile görüşebiliyorlar. Bizim öğrencilerimiz 9-9,5 ay aileleri ile görüşemiyorlar. Öğrenciler için burası hem eğitim gördüğü yer hem de bir nevi ailesi oluyor. Dini bayramlarda ve yarıyıl tatilinde de burada kalıyorlar.”*(K2).

3.b. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okulda Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri: Katılımcıların, okulda sıklıkla karşılaştıkları sorunlara ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, dil sorunu, müfredat sorunu, kültürel uyum ve adaptasyon sorunu ve sağlık sorunlarının yaşandığı görülmektedir. Konu ile ilgili olarak katılımcılardan bazıları görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: *“Genellikle öğrencilerin sağlık sorunları ve ekonomik problemleri, karşılaştığım sorunların başında geliyor.”*(K1), *“Öğrencilerimiz farklı kültürlerden geldikleri için ilk zamanlar kaynaşma problemleri oluyor. Geldikleri ülke eğitim sistemi ile bizim eğitim sistemimiz arasındaki farklılıklardan problem yaşıyorlar.”*(K2), *“En büyük sorun öğrenciyle olan dil problemi.”*(K6).

Okul öğrencilerinin sağlık sorunlarını aşmada mevzuata ve bürokrasiye ilişkin sorunlar yaşandığını belirten bir katılımcı şunları söylemiştir: *“Öğrencilerin sağlık problemleri bu aralar bizi en çok yoran etken. Öğrencilerimiz devlet parasız yatılılık statüsünde olmasına rağmen dış hastanesi ve devlet hastanelerinde tedavi olamıyorlar. Bu sorunun aşılması için gerekli yerlerle irtibat halindeyiz. Bu seneden itibaren Diyanet Vakfı öğrencilerin sadece gidiş-geliş yol masrafı ve aylık her öğrenciye verilen 100 lira ödeme yaparken, öğrencilerin diğer tüm giderleri MEB tarafından karşılanacak.”* (K4).

Öğrencilere sunulan pansiyon ve yemek hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirten bir katılımcı şunları söylemiştir: *“Çocukların yatakhaneleri yetersiz, yemekler için ayrılan ödenekler yetersiz. Onların yeme alışkanlıklarına uygun yemek çıkartılmadığında sorunlar oluşuyor.”*(K7).

3.c. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Uygulamakta Oldukları Eğitim Programıyla İlgili Görüşleri: Katılımcılara, mevcut eğitim programını uygularken karşılaştığınız sorunlar var mı? Sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan okul yönetici ve öğretmenlerinin hepsi mevcut eğitim programını uygularken sorunlarla karşılaştığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazıları düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: *“Bize özgü bir mevzuatın, bir müfredat programının olmayışı bizi yoruyor. Mevzuata yönelik bakanlığımızın çalışmalar yaptığını biliyoruz.”*(K1), *“9. Sınıflarda hazırlık sınıfının olması gerekir. Bu okula özgü bir müfredat ve program geliştirilip uygulanması gerekir. Buna yönelik rapor ve fikirlerimizi her sene bakanlığa göndermemize rağmen bu yıla kadar herhangi bir gelişme olmadı.”*(K3), *“Okulda okutulan kitaplar Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde İmam Hatip Liselerinde okutulan kitaplarla aynı. Bizim öğrencilerimiz için birçok kelime yabancı ve seviyelerinin üstünde. Konular ve anlatım tarzı basite indirgenerek bu okula özgü kitaplar olmalıdır.”*(K10).

Başlatılan bu projenin alt yapısı tam tamamlanamadan başlanmasını yanlış bulduğunu ifade eden bir katılımcının görüşleri şu şekildedir: *“Bakanlığımızın bu projedeki en büyük hatası alt yapısını hazırlamada bu projeye girilmiş olmasıdır. Bu tür okullara göre ne bir program ne de bir müfredatın bulunmayışı bizleri zor durumda bırakmaktadır.”*(K11).

3.d. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Eğitim Öğretimi Geliştirmeye İlgili Görüşleri: Katılımcıların, eğitim öğretimi geliştirmek ve karşılaşılan sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, katılımcı-

ların okulda eğitim öğretimi geliştirme faaliyetleri olarak, mevcut müfredat programını öğrenci seviyesine göre sadeleştirdiklerini, müfredat ile ilgili raporlar hazırlayarak üst makamlara ilettiklerini, okul tanıtım faaliyetleri yaptıklarını ve sosyal etkinlikler düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir: *“Tüm okul personelimizle zümre toplantıları ve çalışmalarını yapıyoruz. Pansiyondaki görevli arkadaşlarımızla bir araya gelerek eksiklikler, yapılması gerekenler hakkında fikir alışverişlerinde bulunuyoruz. Okulumuz açıldığı ilk yıllarda çeşitli sebeplerle ülkelerine dönen öğrenci sayısı %50-60 'lar düzeyinden 2011 yılı itibariyle %10 seviyesine düşmüştür. Öğrencilerin ülkelerinden seçilerek gelmeleri ve bizim okulumuzu, Kayseri'yi ve Türkiye'yi tanıtan CD'ler hazırlayıp gerekli birimlere göndermemizin bun da etkili olduğunu düşünüyorum.”*(K1), *“Okulumuz Türkçe zümresi olarak yabancılara Türkçe eğitimi ile ilgili bir plan hazırladık. 10. ve 11. Sınıflardaki Edebiyat dersleri yerine Türkçe derslerinin konulmasının daha iyi olacağını düşünüyorum.”*(K6), *“ Bu sene Şubat ayında Diyanet Vakfının da katılımıyla Antalya da bir çalıştay düzenlendi. Ülkemizde okuyan yabancı öğrencilerin durumlarının tartışıldığı bu çalıştay da okulumuza özgü bir programın olması gerektiği konusunda bilgiler verdik.”*(K4).

4. Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Bu Tür Okullarda Çalışmayı Düşünen Öğretmenlere Yönelik Tavsiyeleri: Katılımcıların, ileride bu tür okullarda çalışmayı düşünen öğretmenlere neleri tavsiye edersiniz, sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, katılımcıların, ileride bu tür okullarda çalışmayı düşünen öğretmenlere yönelik tavsiyelerinin, bu tür okulları tanımaları gerekliliği, bu tür okullarda çalışmanın daha fazla yorucu olduğu, bu tür okullarda çalışmanın daha fazla gayret ve sevgi gerektirdiği ve birden fazla yabancı dil bilmenin gerekliliği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcılardan bazılarının düşünceleri şu şekildedir: *“Bu okullarda çalışacak öğretmenlerin okulların yapısını tanımaları ve buraya isteyerek gelmeleri gerekir.”*(K1), *“Mesleğini çok sevmesi gerekir. Çok iyi bilebilirsiniz ama öğrencilere bildiklerini onların anlayacağı şekilde anlatmadıktan sonra bilginizin hiçbir anlamı yok.”*(K2), *“Burada sevgiyle yaklaşıldığı zaman aşılamayacak sorun yok. Bu okulda olmak çok büyük bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum. Dünya'nın her yerinden öğrencilerinizin olması çok güzel.”*(K15), *“Bu tür okullarda çalışmayı düşünen öğretmenlerin farklı kültürleri ve dilleri bilmesinin faydalı olacağına inanıyorum.”*(K16) şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen verilere göre, katılımcılar çokkültürlülük ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları ve bu konuda eğitim almayı istediklerini ifade etmişlerdir. McNeal (2005), araştırmasında çokkültürlü öğretmen eğitimi programının öğretmenlerin uygulamalarında anlamlı düzeyde etkisi olduğunu, ayrıca bu eğitimin dışında, öğretmenin görev yapmakta olduğu okul ortamı ve öğretmenin kişisel özelliklerinin de süreci etkileyen önemli değişkenler olduğunu göstermiştir. Genel olarak araştırmalarda çokkültürlü eğitimin önemi vurgulanmakta, ancak uygulamada bazı sıkıntıların yaşandığı da araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Başbay ve Bektaş, 2009).

Okul yönetici ve öğretmenlerinin, öğrencilerinin farklı kültürlerden gelmesinin hem olumlu hem de olumsuz yanlarının olduğunu düşündükleri ortaya çıkmış-

tır. Herron vd. (1995), araştırmalarında, öğretmenlerin, çok kültürlü eğitimin gerekli ve yararlı olduğunu düşündüklerini ve çokkültürlü eğitimi uygulama konusunda istekli oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Herron ve arkadaşlarının (1995) araştırmalarında elde edilen bulgular ile araştırmamız bulguları paralellik göstermektedir. Bu araştırmaya katılan okul yönetici ve öğretmenleri de çokkültürlü eğitimin olumlu ve olumsuz yanları bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) 1996 yılında yapmış olduğu "Öğretmen Eğitimi Konferansında" öğretmenlerin değişen koşullar sonucu karşı karşıya kaldıkları sorunların çözümü ve alınacak önlemlerin neler olacağına ilişkin temel olgulara işaret edilmiştir. Konferansın "Barış Kültürünün Oluşmasında Öğretmenin Rollerini" adlı ana başlığı altında, öğretmenlerin barış ve hoşgörü konularını derslerde sürekli vurgulamasının önemi belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere; herkesin farklı olduğunu, hiç kimsenin aynı olmadığını, farklılıklara karşı saygıyı öğretmeleri gerekliliği vurgulanmıştır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, [UNESCO], 1996). Araştırmamızda elde edilen bulgularla, UNESCO'nun 1996 yılındaki konferansta alınan kararları örtüşmektedir. Araştırmamıza katılan yönetici ve öğretmenler farklılıklara karşı anlayışı, sevgiyi ve diyalogu ön planda tutan bir davranış sergilediklerini ifade etmektedirler.

Katılımcılar, okulda farklılıklar sebebiyle ortaya çıkan problemleri, dil, yemek ve kültürel uyum problemleri olarak belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar da dil ve kültürün öğrenme üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Lee ve Carrasquillo (2006), Amerika'da yaşayan Koreli öğrencilerin öğrenme ve dil özelliklerini inceledikleri araştırmalarının sonucunda, kültürel ve dilsel faktörlerin, öğrencilerin akademik başarılarını etkilediğini; öğrencilerin ezbere dayalı öğrenme stratejilerini anlamlı öğrenmeye tercih ettiklerini ortaya koymuşlardır. Lee ve Carrasquillo'nun (2006) araştırma bulgularındaki dilsel özelliklerin öğrencilerin akademik başarısına etkisi ile araştırmamız bulguları benzerlik göstermektedir. Bu araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenler, öğrencilerle özellikle ilk yıllarda iletişim ve uyum problemleri yaşadıklarını, ilerleyen yıllarda bu sorunların azaldığını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar, farklı kültürlerden gelen öğrencileri idare etme konusunda kendilerini yeterli görmediklerini ortaya koymuşlardır. Amerika'da Öğretmen Eğitimi Ulusal Akreditasyon Kurulu (NCATE) öğretmen eğitiminde "Farklı Öğrencilerle Çalışma Deneyimlerini" altı temel standarttan biri olarak kabul etmektedir (<http://www.ncate.org>). Öğretmen adaylarının farklı kültürel geçmişe sahip olan öğrencilerin geçmişlerini ve deneyimlerini göz önünde bulundurarak çokkültürlü ve evrensel bakış açısına sahip olmaları beklenmektedir.

Araştırmada elde edilen veriler, katılımcıların, okulun fiziki imkânlarını, derslik olarak yeterli fakat pansiyon ve sportif imkânlar açısından yetersiz bulunduğunu ortaya koymuştur. Günümüzde fiziksel ortamların insan davranışları üzerine etkisi tartışılmaz bir konudur. Aydoğan'ın (2012) araştırmasında okul binaları ve fiziksel çevre şartlarının öğrenme ve öğretim süreçleri üzerindeki etkilerinin küçümseneme-

yecek kadar fazla olduğunu, eğitim öğretim faaliyetlerini şekillendirdiği, öğrenci ve çalışanların davranışlarını önemli ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu bulgu araştırmamız bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda okulun fiziki şartlarının düzeltilmesi okul yönetici ve öğretmenlerinin karşılaşabileceği güçlükleri azaltan bir etkiyi gerçekleştireceği düşünülebilir.

Çalışmaya katılanların eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları güçlükler, dil, müfredat, kültürel uyum ve sağlık hizmetlerinde yoğunlaşmaktadır. Sleeter ve Grant (1988) eğitim programlarının, var olan farklılıklar, deneyimler ve kültürler üzerine çokkültürlü olarak odaklanması gerektiğini belirtirler. Bunun için farklı kültürlere hitap edecek materyaller ve yöntemler kullanılmalıdır. Bunlara ek olarak öğretmenler, çağdaş kültüre olan vurgu kadar, tarihi kültüre de vurgu yapmalıdırlar. Sleeter ve Grant'ın (1988) tespiti ve Banks'ın (1999) çokkültürlü okullarda olmasını beklediği "okul etkinliklerinde ve gösterilerinde kullanılan öğretim araçları tüm etnik ve kültürel gruplara uygun olarak düzenlenir" ve "okul kültürü ve programı kültürel çeşitliliği yansıtır" görüşleri, araştırmamız bulgularıyla çelişmektedir. Araştırmamıza katılan yönetici ve öğretmenler, mevcut programın çokkültürlü okullar için hazırlanmadığını, bu tür okullara özgün bir programın bulunmadığını ifade etmişlerdir. Okul zümrelerinde ders programları üzerinde düzenlemeler yaparak, öğrencilerin anlayacağı düzeye indirgediklerini ve çağdaş kültüre ve tarihe uygun bilgiler vermeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada elde edilen verilere göre, katılımcılar, eğitim öğretimi geliştirmek ve karşılaşılan sorunları çözmek için neler yaptıklarıyla ilgili düşüncelerinde, müfredatı öğrencilerin anlayacağı biçimde sadeleştirme, karşılaştıkları sorunları rapor halinde üst makamlara sunma, okul tanıtım faaliyetleri ve sosyal etkinlikler düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Kostis ve Efthymia (2009), çokkültürlü sınıflarda derse giren öğretmenlerin diğer sınıflarda derse giren öğretmenlere göre daha fazla emek vermesi gerektiğini ve öğrenciler için teşvik edici, olumlu bir sınıf ortamı oluşturmaları gerekliliğini belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde ilgili makalede ortaya çıkan sonuçlar ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Katılımcılar, sınıf ortamlarındaki farklılıklara dikkat çekmişler ve bu farklılıklara başlangıçta alışmanın zor olduğunu, ilerleyen yıllarda uyum problemlerinin de ortadan kalkmasıyla daha iyi bir sınıf ortamı oluştuğunu ifade etmişlerdir. Okulun geliştirilmesi sınıfın geliştirilmesi ile doğru orantılıdır. Bu bağlamda okul yönetimi etkili öğretimsel lider olarak etkinlik gösterebilmelidir. Ancak okul yöneticilerinin yetiştirilmesinde ve atanmasında sürdürülebilir bir politika izlenemediği için okul yöneticileri uygulamada sorunlar yaşayabilmektedir. Özmen'in (2002) araştırması bu görüşü destekler niteliktedir.

Çokkültürlü eğitim ile ilgili literatür incelendiğinde, çokkültürlü okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. M. Germirli İmam Hatip Lisesinin diğer çokkültürlü okullardan ayrılan en önemli yanı okul öğrencilerin farklı ülkelerden gelmesine rağmen tümünün ortak noktasının İslam coğrafyasındaki ülkelerden gelmiş olmaları ve İslam dini

üzerine eğitim almalarıdır. Bu durum karşılaşılabilecek birçok güçlüğün baştan engellenmesini de sağlamaktadır. Din Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Türkiye Diyanet Vakfı eşgüdümünde geliştirilen bu projenin, anlam ve amaç açısından ülkemiz için çok önemli olduğu bilinmektedir. Fakat projeye, anlamına uygun gerekli alt yapı hazırlıkları yapılmadan başlanıldığı söylenilebilir. Okulların fiziki koşulları bu projenin gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmadan, öğrencilerin hangi programı takip edeceklerinin hazırlığı yapılmadan, bu okullarda görev yapacak yönetici ve personele gerekli eğitim verilmeden, projenin başlatıldığı anlaşılmaktadır. Geçen zaman içerisinde bu okullarda çalışan yöneticilerin ve öğretmenlerin çok zor durumda kaldıkları, adeta vicdanları ile baş başa bırakıldıkları anlaşılmaktadır. Araştırmada okul yöneticileri ve öğretmenlerinin karşılaştığı güçlükler, okul şartlarının iyileştirilmesi, uygulanan eğitim programları ve iletişim alanlarında yoğunlaşmaktadır. Okul şartlarındaki en büyük sorunun öğrencilerin pansiyon ve yemek ihtiyaçları ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

Mevcut bulgulara dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- 1- Bu türden okulların sayısını artırmadan önce mevcut okulların imkân ve şartları düzeltilmelidir.
- 2- Gelen öğrencilerin Türkiye'ye uyumunu sağlayacak ön eğitimler, oryantasyon faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
- 3- Bu tür okullara özgü bir programın ve seçmeli ders sisteminin oluşturularak, programa uygun modül ya da kitaplar hazırlanmalıdır.
- 4- Öğrencilerin okullara yerleşmeden önce ve yerleştikten sonra karşılaşılabilecekleri sorunları tespit edilmeli ve planlamalar yapılmalıdır.
- 5- Bu tür okullardan mezun olan öğrencilere yönelik, öğrenci izleme çalışmaları yapılarak, yabancı öğrencilere sağlanan bu imkânların ülke ekonomisi ve dış politikasına ne denli dönütlerinin olduğuna dair çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- ALDRIDGE, J., CALHOUN, C. ve AMAN, R. (2000). "15 Misconceptions About Multicultural Education", *Focus on Elementary*, C.12, S.3, ss.1-4.
- ALTAŞ, Nurullah (2003). **Çokkültürlülük ve Din Eğitimi**, Nobel Yayınları, Ankara.
- AU, K. H. ve KAWAKAMI, A. J. (1994). Cultural congruence in instruction. In E. R. Hollins, J. E. King, ve W. C. Hayman (Eds.), **Teaching Diverse Populations** (pp. 5-24), State University of New York Press, Albany.
- AYDIN, Mustafa (2000). **Eğitim Yönetimi**, 6. Baskı, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- AYDOĞAN, İsmail (2002). "Etkili Yönetim", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.13, ss.61-75.
- BANKS, J. A. (1999). **An Introduction to Multicultural Education** (2nd ed.). Allyn and Bacon, Boston.

◆ Habib Hamurcu / Eray Demirçelik

- BARIN, Taylan (2011). **Çokkültürcülük Teorisi ve Ulus-Devlet Anlayışına Etkileri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- BAŞBAY, Alper ve Bektaş, Yelda (2009). "Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri", **Eğitim ve Bilim**, C.34, S.152, ss.30-43.
- BAŞBAY, Alper ve Kağnıcı, Yelda (2011). "Çok Kültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması", **Eğitim ve Bilim**, C.36, S.161, ss.199-212.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1997). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Pegem Yayınları, Ankara.
- CİRİK, İlker (2008). "Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** (H. U. Journal of Education), S.34, ss.27-40.
- COHEN, David (1980). "Ethnicity in Librarianship: A Rationale for Multicultural Library Services in a Heterogeneous Society", **Library Trends**, C.29, S.2, ss.179-189.
- ÇÖTOK, Nesrin Akıncı (2010). **Çokkültürlülük, Kültürlerarasılık ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği**, Sakarya Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.
- DAFT, R. L. (1994). **Management: The Four Management Functions**. The Dryden Press, Orlando.
- ERZURUMLU, Sevgi (2008). **Çokkültürcülük Politikası ve Kanada'da Çokkültürcülük**, Süleyman Demirel Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta.
- ESEN, Hüseyin (2009). **An Analysis of Public Primary School Teachers Dealing With Difference in the Absence of a Multicultural Education Policy in Turkey**, Boğaziçi Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- FOSTER, Michele (1995). African American Teachers and Culturally Relevant Pedagogy. In J.A. Banks, & C.A.M. Banks (Eds.), **Handbook of Research on Multicultural Education** (pp. 570-581), Macmillan Publishing, New York.
- GAY, Geneva (2000). **Culturally Responsive Teaching: Theory, Research, and Practice**, Teachers College Press, New York.
- GÜLEÇ, Aşlı (2003). **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Bağlamında Türkiye'de Çokkültürlülük Sorunu**, ODTÜ, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- HERRON, K., GREEN, J., RUSSELL, F.A. ve SOUTHARD, M. (1995). "Evaluation of Multicultural Education in Schools From the Teachers Perspective", **Annual Meeting of the American Educational Research Association**, ERIC Digest ED 384635.
- HOLLINS, E. R. (1996). **Culture in School Learning: Revealing the Deep Meaning**. Mahwah, NJ, Erlbaum.
- IRVINE, J. J. (1990). **Black Students and School Failure**, Greenwood Press, New York.
- IRVINE, J. J. ve ARMENTO, B. J. (2001). **Culturally Responsive Teaching: Lesson Planning for Elementary and Middle Grades**, Mc Graw Hill, New York.
- KARASAR, Niyazi (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayınları, Ankara.
- KAYMAKCAN, Recep (2006). **Çokkültürlülük Eğitim, Kültür ve Din Eğitimi**, Dem Yayınları, İstanbul.
- KLEINFELD, Judith (1975). "Effective Teachers of Eskimo and Indian Students", **School Review**, S.83, ss.301-344.
- KLINEBERG, Otto ve HULL, Frank (1979). **At a Foreign University-An International Study of Adaption and Coping**, Praeger Publishers, NY.

- KOSTIS, Tsioumis ve EFTHYMIA, Penderi (2009). "Responsive Classroom Management in a Multicultural School Context", **Synergies Sud-Est Européen**, S.2, ss.169-176.
- KOSTOVA, Siyda Çavdarova (2009). "Çokkültürlü Eğitim: Bulgaristan Örneği", **Kaygı/Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi**, S.12, ss.217-230.
- KYMLICKA, Will (1998). **Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi** (Çev. A. Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- LADSON-BILLINGS, Gloria (1994). **The Dreamkeepers: Successful Teachers of African American Children**, CA: John Wiley & Sons, Inc, San Francisco.
- LADSON-BILLINGS, Gloria (1995). "But That's Just Good Teaching! The Case For Culturally Relevant Pedagogy", **Theory Into Practice**, C.34, S.3, ss.159-165.
- LEE, K. S. ve CARRASQUILLO, A. (2006). "Korean College Students in United States: Perceptions of Professors and Students", **College Student Journal**, C.40, S.2, ss.442-456.
- MCNEAL, Kezia (2005). "The Influence of a Multicultural Teacher Education Program on Teachers' Multicultural Practices", **Intercultural Education**, C.16, S.4, ss.405 - 419.
- MERRIAM, Saharan B (2013). **Nitel Araştırma**, (Çeviri: Selahattin Turan) Nobel Yayınları, Ankara.
- ÖZMEN, Fatma (2002). "Okul Müdürlüklerinin Yetiştirilmesi Gelişmiş Ülkelerdeki Uygulamalardan Örnekler", **21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu**, Ankara.
- PEWAWARDY, Cornel (2003). "100 Defensive Tactics and Attributions: Dodging the Dialog on Cultural Diversity", **Multicultural Education**, C.11, S.1, ss.23-28.
- SHEETS, R. H. ve CHEW, L. (2000). "Preparing Chinese American Teacher: Implications for Multicultural Education", **Annual Meeting of the American Educational Research Association**, ERIC Digest ED 446039.
- SLEETER, C. ve GRANT, C. A. (1988). "An Analysis of Multicultural Education in the States", **Harvard Educational Review**, C.57, S.4, ss.421-444.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1996). "The Forty-Fifth Session of International Conference on Education", **Educational Innovation**, S.89, ss.1.
- WARE, Franita (2006). "Warm Demander Pedagogy: Culturally Responsive Teaching that Supports a Culture of Achievement for African American Students", **Urban Education**, C.4, S.4, ss.427-456.
- YAKIŞIR, Aliye Nur (2009). **Bir Modern Olgu Olarak Çokkültürlülük**, Selçuk Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- <http://icden.meb.gov.tr>, "2011 Yılı Faaliyet Raporu", MEB İç Denetim Birimi Başkanlığı, Şubat 2012.
- <http://www.apa.org>, "Guidelines on Multicultural Education, Training, Research, Practice, and Organizational Change for Psychologists", APA, Ağustos 2002.
- <http://www.edchange.org/multicultural/initial.html>, "The Challenge of Defining Multicultural Education", Paul C. GORSKI, 14 Nisan 2010.
- <http://www.ncate.org>, "Professional Standards for the Accreditation of Teacher Preparation Institutions", National Council for Accreditation of Teacher Education, NCATE, Şubat 2008.

THE INVESTIGATION OF PROBLEMS WHICH MULTICULTURAL MIDDLE SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHERS ENCOUNTER IN THE ADMINISTRATION AND INSTRUCTION PROCESS*

Habib HAMURCU**

Eray DEMİRÇELİK***

Abstract

In today's education system recognizing various cultural values, respecting the differences and multicultural education are all important concepts. The purpose of this study is to investigate the difficulties that administrators and teachers face with during education process in one of the multicultural schools in Kayseri, Mustafa Germirli İmam Hatip High School. The sample of the study were 5 administrators and 11 teachers who were volunteered to take part in the study. The data were analyzed through content analysis in the qualitative research. The results of the study revealed that physical conditions of school, the applied educational programs and communication areas were the basic difficulties that school administrators and teachers face with. Recommendations related to problem areas were discussed.

Keywords: Multiculturalism, multicultural education, multicultural instruction, cultural difference, teacher qualifications

* This article was prepared under the master thesis by Eray Demirçelik. This study has been presented at the 12. International Turkish World Social Sciences Congress (04.09.2014 Kazan /Tataristan)

** Assistant Prof Dr.; Erciyes University, Faculty of Education, Department of Psychological Counseling and Guidance. Kayseri

*** Teacher, Ahmet Erdem Trade Vocational High School. Kayseri